

בתשרי. ומשנכנס תשרי אסור לחרוש ולזרוע מן התורה.

לנטיעה. לענין מנין שלשת השנים הראשונות של נטיעה, שבהן פירותיה אסורים באכילה ובהנאה משום ערלה.⁽⁷⁾

שאפילו נטיעה שנטעו אותה בחודש אב, מסתיימת שנתה הראשונה בסוף אלול,

ומתחילים למנות לה שנה שניה לערלה מאחד בתשרי.⁽⁸⁾

ולירקות. לענין מעשר ירקות.

אין מעשרים ירקות שנלקטו בשנה אחת על ירקות שנלקטו בשנה האחרת. ובאחד בתשרי מתחילה שנה חדשה לענין דין זה.⁽⁹⁾

רבי עקיבא צריך להעמיד את משנתנו לענין שאר דיני שביעית, ולא לענין חרישה. וכגון לענין זריעה וקצירה והשמטת כספים. עיין שם. התוס' מו"ק [ג ב] הסביר שהו"א בגמ' שלוקים על תוספת שביעית ומחמת שהשביעית מתחילה מזמן התוספת. ובמה שהזכיר שאין אסור זריעה בתוספת שביעית דאורייתא, אלא רק אסור חרישה, כך כתב רבנו תם להלן, ט ב תוספות ד"ה ומותר. ועיין מנחת חינוך מצוה שכו ה. בענין ראש השנה לאילנות לענין שמיטה ראה להלן הערה 11.

7. בשלש השנים הראשונות לנטיעת האילן פירותיו אסורים באכילה ובהנאה, ונקרא "ערלה". בשנה הרביעית הפירות נאכלים בירושלים [ונקראים "רבעי"]. ובשנה החמישית הפירות מותרים לאכילה בכל מקום. [ויקרא יט].

8. ומכל מקום, השנה השלישית אינה מסתיימת אלא בט"ו בשבט, שהוא ראש השנה לאילן. גמרא [ויבואר שם בהרחבה].

9. כך פירש רש"י. ואין מעשרים משנה על חברתה משום שנאמר בענין מעשר [דברים יד] "עשר תעשר את כל תבואת זרעך היוצא השדה שנה שנה", כמבואר ברש"י ד"ה למעשר בהמה. ועוד נפקא מינה: ברוב שנות השמיטה מפרישים מעשר שני, מלבד בשנה השלישית

שביעית משמע שאסור לחרוש החל מהזמנים הללו מן התורה. עיין שם.

ותמה הטורי אבן כאן, הרי מכל מקום שלושים יום לפני ראש השנה אסור לחרוש כמבואר במסכת מועד קטן ג ב. [עיין שם שנחלקו רבי ישמעאל ורבי עקיבא במקור אסור זה. רבי עקיבא למד זאת מהפסוק "בחריש ובקציר תשבות". ורבי ישמעאל למד זאת מהלכה למשה מסיני. ומחלוקת זו מובאת גם בגמרא להלן ט א].

ועיין גם בפני יהושע שתמה כעין זה.

והטורי אבן כתב שאף על פי שאסור לחרוש שלשים יום לפני ראש השנה מהלכה למשה מסיני. בכל זאת נאמר במשנתנו שאחד בתשרי הוא ראש השנה לשמיטין. משום שעיקר השמיטה מתחיל בא' תשרי. ונפקא מינה: שאיסור קצירה אינו נוהג בתוספת שביעית, וכן הפירות שגדלו בתוספת שביעית אין להם קדושת שביעית.

ובספר ערוך לנר יישב את דעת רש"י, שכוונת רש"י לומר שמשנכנס תשרי אסור לחרוש ולזרוע מן הכתוב בתורה, אבל בשלושים יום שקודם לכן אין אסור אלא מהלכה למשה מסיני, ונפקא מינה: שאין לוקים על אסור הנלמד בהלכה למשה מסיני.

ולרבי עקיבא, הסובר שאיסור תוספת שביעית [שלשים יום] נלמד מן התורה, כתב הערוך לנר שאכן גם החורש בתוספת שביעית לוקה. ולדברי